1939 ий
24
СЕНТЯБРЬ
№ 83 (582)
Акше 5 ыр.

9-ше ИИ ЛЕКТЕШ

Чыла элласе пролетарий-шамыч, ушныза!



Рвезе коммунист

ВЛКСМ Маробкомын ден Горком орган

ГОСУДАРСТВЕННЫЙ ДЕН ХОЗЯЙСТВЕННЫЙ ПАШАШТЕ УТЛАРАК АКТИВНО УЧАСТВОВАТЛАШ

Марийский республикысе комсомольский организаций ВКП(б)-н XVIII с'ездше деч вара шуко чапле успех - шамычым ыштен. Ятыр комсомольский организаций-шамыч предприятийын, колхозын, учреждениймын пашашкышт вникатлаш тӱҥалыныт, государственный ден хозяйственный деятельностьышто кугу инициативым проявитлат.

Мемнан республикысе комсомол Амурстальстройыш, кокымшо очередь Марбумкомбинат строительствыш комсомолец-шамычым колтен. Ятыр комсомолец-шамычым руководящий хозяйственный, партийный, советский, профсоюзный пашаш выдвигатлыме. Колхозный комсомольский организаций-шамыч колхозный производствын чыла детальышкыже вникатлаш тӱҥалыныт.

„У вий" колхозысо (У-Тор'ял район) комсомольский организацийын пашаже пеш чапле пример. Тыште комсомолец - шамыч колхозын чыла пашаштыже активно участвоватлат. Комсомолка-шамыч Глушкова, Яшметова, Мамаева йолташ-шамыч тӱредмаште, йытын шарымаште да моло пашаштат пашан кӱкшӧ производительностьыштым ончыктеныт: нормым 180—200 процентлан темeныт. Колхозник-шамыч коклаште агитационно - массовый пашам ыштат. Садлан тиде колхоз чыла хозяйственный кампанийым сайын эртарен.

„Партизан" колхоз Параньга районышто уборкым первый пытарен ыле. Тиде успехым колхозысо комсомольский организаций добиватлен шуктен. Тыште комитет секретарь Тупицын йолташ да колхозын председательже комсомолец Иванов комсомольский пашам перестроитлымаште шуко ыштеныт.

Но республика мучко шуко комсомольский организаций-шамыч ВКП(б) XVIII с'ездын решенийже-шамыч негызеш шке пашаштым чытыдыме эркын перестроитлат. Эше ятыр комсомольский организаций-шамыч тошто семынак пашам ыштат, хозяйственный пашаште начар участвоватлат.

„Серп и Молот" колхозысо (Куженер район) комсомольский организаций уборкылан ямдылалтмаште нимогай полышым оказатлен огыл. Комсомолец-шамыч тыч южыжо (Бурков) 25 трудоденьым гына ыштен кодыныт.

„Ӱжара" колхозышто (Еласал район) уборка жапыште комбайн-шамыч мешкотар укелан лийын яра шогеныт, но комсомольский организаций нимогай практический мерым принниматлен огыл.

Общественный животноводствым развиватлыме шотышто ВКП(б) ЦК-н да СССР СНК-н постановленийже лекмылан ынде ятыр жап эртен, но шуко комсомольский организаций-шамыч государственный значенийан тиде пашаште йӧршеш начар участвоватлат. Постановлений лекмек Йошкар-Ола, Еласал, Пектубай районласе колхозлаште ик фермымат угыч создатлыме огыл, а ВЛКСМ райком-шамыч тиде факт дене миритленыт.

ВЛКСМ ЦК IX пленумын решенийыштыже каласыме, что „Свердловский ден Горьковский комсомольский организаций-шамычын руководящий активше шкенышт областьын экономикыжым начар пала, тудын хозяйственный ден культурный илышышкыже йӧршеш ситыдымын вникатла". Тидыже мемнан республикысе комсомольский активланат касатлалтеш.

ВЛКСМ Оршанка райкомын секретарьже Жарков йолташ шке районжым йӧршеш ок шинче; колхозлаште несоюзный молодежь коклаште беседым иканат эртарен огыл. Жарков йолташ але мартеат умлен огыл, что молодежь—тиде кугу вий, тиде вийым правильно да мештен, чын русло дене колтымо годым моткоч шуко ышташ лиеш.

ВКП(б) XVIII с'ездын решенийже-шамыч негызеш пашам перестроитлымаште мланна але пеш шуко ышташ кӱлеш. Но тиде пашам кампанейски ышташ ок лий. Государственный ден хозяйственный строительствын вопросшо-шамычым келгын умлымаш, шке областьын экономикыжым сайын палымаш, инициатива да настойчивость, ситыдымаш-шамыч дек миритлыдымаш, пашам мучаш марте шуктымаш—комсомольский руководящий активлан теве мо кӱлеш. Государственный ден хозяйственный пашаште активно участвоватлымашым кажне комсомолецым идейно-политически воспитатлымаш дене сочетатлаш—теве тиде главный, пеш кӱлешлык условий.



Мемнан элысе шемер-шамыч Западный Белоруссийыште да Западный Украиныште лийын шогышо событий-шамычым моткоч кугу вниманий дене следитлат.

Снимкыште: комсомолец С. Ф. Тарасов йолташ у магазиным строитлымаште пашазе-шамычлан РККА Генеральный штабын оперативный сводкыжым лудеш.

Фото М. Чуршуковын.

РККА Генеральный штабын 1939 ий 20 сентябрьлан оперативный сводкыжо

20 сентябрьыште Йошкар Армийын частьше-шамыч польский войска-шамычым шыгыремден шогеныт да касвелеш налыныт:

Северыште—**Западный Белоруссийыште** Гродно олам.

Югышто—**Западный Украиныште** Ковель ден Львов ола-шамычым.

17 гыч 20 сентябрь кокла жапыште Йошкар Армийын частьше-шамыч 3 пехотный польский дивизийым, 2 кавалерийский бригадым да польский армийын шуко тыгыде группыжо-шамычым разоружитлен улыт. Ятыр полный огыл данный-шамыч почеш, 60 тӱжем утла солдат ден офицерым пленыш налме. Полный вооружений, артиллерий да боеприпасге тыгай укрепленный район-шамычым налме: **Вильно, Барановичи, Молодечно да Сарны.** Пеш шуко улшо военный имущество гыч кызыт але 280 орудийым да 120 самолетым учетыш налме. Руалтен налме трофейым учетыш налмаш кая.

РККА Генеральный штабын 1939 ий 21 сентябрьлан оперативный сводкыжо

21 сентябрь мучко Йошкар Армийын частьышт кодшо кечыште сеҥымашке шумо рубежеш закрепитлалтыт.

Западный Белоруссий ден Западный Украиныште налме территорийым **Кобрин, Лунинец** линий деч югышкыла польский армийын кодшышт деч эрыктымашым умбакшым ыштен, Йошкар Армийын частьышт 21 сентябрь 19 часлан **Пинск** олам налыныт да **Львов** ден **Сарны** район-шамычым офицерский группа-шамыч деч эрыктат.

ЗБРУЧ ЭҤЕР СЕРЫШТЕ

Кринцило село (Западный Украина), 20 сентябрь (ТАСС). Збруч эҥер... Вӱдын тиде аҥысыр корныжо ятыр жап годым братский, единокровный калыкым ойырен шоген.

Польский пан-шамычын ярмоштышт лийше пурла серысе житель-шамыч шуко шинча вӱдым йоктареныт, ойгым чытеныт. Но ойгылан мучаш тольо. Угнетатлалтше-шамычлан куатле советский калык полыш кидым пуэн.

Тиде кечылаште Западный Украинысе села шамыч возен ончыкташ лийдымашан йывыртымаш ден куанымашым переживатлат. Кресаньык-шамычын пеш шуко делегацийышт йошкар знамя дене советский серышке вончат. Тыште шӱмеш логалшан вашлиймашым ужаш лиеш.

Западный Украинысе Кринцило ден Калауровка селаласе 500 утла кресаньык Збруч деран Сатановский слободкасе колхозник-шамыч дене вашлийыныт.

Первояк Западный Украинын жительышт выступатленыт.

60 ияш старик Семен Сошек каласкален:

— Мемнан илышна кочо ыле. Мый помещик Безцянскийлан шкалан лумышо кылта верч шке тупем пӱгыртылнам. Пӱжвӱд да вӱрым йоктарен пашам ыштенам, но ешым пукшен кертын омыл, пелэ шужен иленна.

— Теве ынде кум тылзе лиеш,—манын ойлен ик кресаньык ӱдрамаш,—шӧнчалым ужын огынал. Спичка, керосин уке. Польский пан-шамыч мемнам йӧршешак кӱчызылыкыш шуктеныт.

Западный Украинын жительышт советский селан улан, пиалан илышыже нерген колхозник-шамычын ойлымыштым пеш кугу вниманий дене колыштыныт.

Мутланымаш пытымек тиде йывыртымашан вашлиймашын участникше-шамыч „Интернационалым" дружно мурeныт. Эҥер воктен шуко жап шергылтын: „Виян лийже Йошкар Армий!", „Виян лийже великий Сталин!".

ВЛКСМ республиканский активын совещанийже гыч

22—23 августыштo Марийский АССР Верховный Советын заседаний залешыже республиканский комсомольский активын совещанийже эртыш. Совещанийышке ВЛКСМ райкомшамычын пашаеҥгышт, промышленный предприятийласе комсомольский организаций-шамычын секретарьышт да Йошкар-Оласе учебный заведенийласе ВЛКСМ организацийын секретарьышт ӱжалтыныт. Совещанийыште ВКП(б) ЦК-н да ВЛКСМ ЦК-н представительышт, ВКП(б) Маробком секретарь-шамыч Мамаев, Чебоксаров йолташ-шамыч, МАССР Совнарком председатель Абрамов йолташ участвоватленыт.

Совещаний ВЛКСМ ЦК-н IX пленум решенийын итогшо нерген обсуждатлен. Тидын нерген ВЛКСМ Обком первый секретарьын обязанностьшым шуктен шогышо Темерешев йолташ докладым ыштен. Тудо шке докладыштыже ВЛКСМ ЦК VIII пленум решений негызеш республика кӧргысӧ комсомольский организаций-шамыч комсомольский пашам шуко саемденыт манын ончыктыш. Нуно союзный паша дене хозяйственный пашам сочетатлаш тӱҥалыныт. Практический пашаштышт чапле показательым ончыктат. Теве „Коммунар" колхоз пеленсе (Шернур район), „КИМ" колхоз пеленсе (Йошкар-Ола район), „У вий" колхоз пеленсе (У-Тор'ял район) комсомольский организаций-шамыч колхозный производствышто пашам активын ыштат, стахановский пашан образецшым ончыктат.

Тидын ден пырля шуко ситыдымаш-шамычат уледат. Посна ВЛКСМ райкомшамыч ВЛКСМ ЦК VIII пленум решенийым большевистский шуктымашке серьезно огыл относитленыт, комсомолец-шамычым тӱрыс мобилизоватлен огытыл. Садланак посна комсомольский организаций-шамыч хозяйственный паша дене нимынярат огыт заниматле. „Эр ӱжара" колхоз пеленсе (Пектубай район) комсомольский организаций уборка жапыште пеш начарын участвоватлен. Посна комсомолец-шамыч йӧршеш огыт участвоватле. Колхоз правлений член, комсомолец Н. И. Желудкин уборка жапыште пашашке лектын огыл, тудо гармоньым гына шоктен коштын. „Памаш ял" колхоз (У-Тор'ял район) хозяйственный паша дене эн шеҥгелне шога, комсомольский организаций тиде шотышто нимогай мерымат ыштен огыл.

Пренийыште выступатлыше йолташ-шамыч ВЛКСМ ЦК VIII пленум решенийым посна райкомол-шамычын неудовлетворительно шуктен толмыштым раш палемдышт.

ВКП(б) ЦК-н ответственный организаторжо Бормотов йолташ шке выступленийыштыже посна райкомол-шамычын начар пашаштым чот критиковатлыш. ВЛКСМ посна райком-шамыч партий ден правительствын решенийыштым шуктымашке комсомольский организаций-шамычым тӱрыс мобилизоватлен огытыл. СССР СНК ден ВКП(б) ЦК-н „Колхозлаште общественный животноводствым развиватлыме мероприятий-шамыч нерген" постановленийже чыташ лийдымын эркын шукталтеш. Шуко районлаште таче кече мартенат нимом ыштыме огыл. А комсомольский организаций тиде шотышто пеш кугу рольым модшаш улыт. Военно-физкультурный паша денат моктанаш огеш лий. Южо районлаште (Оршанка, Роҥго, Морко) осоавиахимовский пашам пеш начарын шындыме.

Посна комсомольский организаций-шамыч местный Советыш сайлаш ямдылалтмаште участийым огыт приниматле. Колхозник-шамыч коклаште умылтарымаш пашам ыштен огыт тол. „Ноль-кӱ" колхоз пеленсе (Кужеҥгер район), „Ударник" колхоз пеленсе (Роҥго район) комсомольский организаций-шамыч местный Советлаш сайлаш ямдылалтмаште нимомат огыт ыште.

Тыгак комсомольский организаций-шамыч школа паша дене пеш шагал интересоватлат, нуно школа илышыште йӧршеш ситыдымын участвоватлат. Садланак ик классыште кок ий шинчымаш, тунеммым чарнымаш факт-шамыч (Мари-Турек, Морко районлаште) ятыр уледат.

Шӱдӧ тӱжем тракторист-ка-шамычым ямдылыме пашам ВЛКСМ посна райком-шамыч начарын шуктен толыт, республика мучко чылажат 15 трактористкам веле ямдылыме.

Нине ситыдымаш-шамычым кӱчык жапыште пыташлан активын совещанийже конкретный задача-шамычым шынден.



Тиде кечылаште сбластной комсомольский активын совещанийже эртыш. Снимкыште: совещанийын икмыняр участникше-шамыч.

Фото М. Чуршуковын.

Депутат избирательже-шамыч коклаште

Марийский АССР Верховный Советын депутатше Н. И. Фомичева йолташ шке избирательже-шамыч коклаште местный Советыш сайлыме Положений нерген беседым эртарен шога.

Шукерте огыл тудо „Серп и Молот" колхозышто (Русско-Кукморский ял совет, Йошкар-Ола район) колхозын общий собранийыштыже Марийский АССР Верховный Совет кокымшо Сессийын пашаже нерген отчетым ыштыш. Утаракшым тудо местный Советлашке сайлыме нерген ойлыш, колхозник-шамычым нур пашам жап деч ончыч пыташ, финпланым, моло государственный заданийым тӱрыс темаш ӱжӧ. Колхозник-шамыч чыла шотыштат ончылно лияш обязательствым пуышт.

В. И. Шибаков.

Сессийын пашаже нерген отчет

Марийский АССР Верховный Советын кокымшо Сессийже петырнымек мый шке избирателем-шамыч дек Сессийын пашаже нерген отчет дене лектым. Б.-Лаждур, Йыван-Сола да Нур'ял ял советлаште чылаже 565 избиратель погынен Марийский АССР Верховный Совет кокымшо Сессийын пашаже нерген колыштыныт. Нуно СССР Верховный Совет нылымше Сессийын ял озанлык нерген приниматлыме законым, местный Советлашке сайлымаш нерген Положенийым кугу интерес дене колыштыч.

Ял озанлык налог нерген законым одобритлен, колхозник-шамыч чыла озанлык кампанийым жап деч ончыч эртараш обязатлалтыч.

МАССР Верховный Совет депутат А. А. Петров.

ОБЩЕСТВЕННЫЙ ЖИВОТНОВОДСТВЫМ РАЗВИВАТЛЫМАШТЕ КУГУ ПОЛЫШЫМ ОКАЗЫВАТЛЫМАН

Мемнан партий ден правительство общественный животноводствым развиватлымаш пашашке серьезный вниманийым обращатлат. „Кажне колхозышто кум животноводческий фермым, иктыжым—тӱкан шолдра вольыканым, весыжым—овцеводческийым иметлаш желательныйлан да целесообразныйлан шотлен, кажне колхоз, по крайней мере, кокыт деч шагал огыл животноводческий фермым, нунын кокла гыч: иктыжым — овцеводческий але свиноводческий фермым иметлышаш"—манын СССР СНК ден ВКП(б) ЦК „Колхозлаште общественный животноводствым развиватлыме мероприятий-шамыч нерген" постановленийыште каласыме.

СССР СНК ден ВКП(б) ЦК-н постановленийыштым колхозный масса шокшын вашлийын да шке колхозешышт угыч животноводческий ферма-шамычым организоватлаш тӱҥалыч. Тиде пашаште колхозный комсомольский организаций-шамыч поснак кугу пашам ыштышаш улыт да ыштен шогат. Сотнур район „У ял" колхозысо комсомолец-шамыч колхозник-шамыч коклаште партий ден правительствын животноводствым развиватлыме нерген постановленийжым обсуждатлышт да тунамак колхозник-шамычын собранийеш молочно-товарный фермым организоватлыме нерген решенийым луктыч. Райземотделын планже почеш у фермылан ик ушкалым да презе-шамычым налме. Тиддеч посна, колхозник-шамыч деч уто ушкал, презе-шамычым налын, фермылан сдаватлыме.

Тыгак „У Аз'ял" колхозышто (тудо районак) комсомолец-шамычын инициативышт дене овцеводческий ден молочно-товарный фермым угыч организоватлыме. Фермылан кормовой база ситышын уло. Тыште ферма заведующийлан комсомолец Денисов Василий ышта.

Комсомолец-шамыч животноводствым развиватлымаш пашам массово-политический паша дене кылден ыштат. „У ял" колхозышто комсомолец-шамыч Вера Кондратьева, Чугунов, Иванов да молат колхозник-шамычлан чарныдегеч партий ден правительствын важнейший решенийже-шамычым умылтарат да тиде решений-шамычым шуктышашым эре терген шогат. Массовый паша колхозын успехшым решатла.

Юрино районыштат животноводствым развиватлымаште кугу вашталтышым ыштыме. „Красное знамя" колхозын комсомолецше-шамыч колхозын интересыже верч утларак тыршат да тудын кушкын толшашыже верч виян кучедалыт. СССР СНК ден ВКП(б) Центральный Комитетын „Колхозлаште общественный животноводствым развиватлыме мероприятий-шамыч нерген" постановленийым комсомольский собранийеш обсудитлышт да пенгыдын решитлышт: „Тиде постановлений пеш чын, мемнан колхозланат фермым угыч организоватлаш кӱлешак!" Колхозник-шамыч комсомольский собранийын решенийжым одобритленыт да общий колхозный собранийеш посна решенийым луктыныт. Кызыт вольык налалтеш, помещений ямде, кормовой базат ситышын ямдылыме. Тиде пашаште комсомольский организацийын секретарьже Барабанов йолташ поснак кугу инициативым проявлятла.

„Колхозлаште общественный животноводствым развиватлыме мероприятий-шамыч нерген" СССР СНК ден ВКП(б) ЦК-н постановленийыштым прорработатлымек Шернур район „Ӱжара" колхоз МТФ-ым да кролик фермым организоватлыш. „У илыш" колхозышто МТФ-ым организоватлаш пунчалме да фермылан кум презым налме.

Но але Марийский АССР-ысе ятыр комсомольский организаций-шамыч животноводствым развиватлымаште начар участвоватлат. Теве, Йошкар-Ола районышто ик фермымат организоватлыме огыл, ВЛКСМ Йошкар-Ола райком тиде пашам виянгден колтышашлан нимомат ыштен огыл. Еласал районыштат комсомольский организаций-шамыч животноводствылан нимогай вниманийым огыт ыште, райкомолат тиде вопрос дене огеш заниматле. Садланак Еласал районышто ик фермымат угыч организоватлыме огыл.

Животноводство развиватлымаш пашам виянгдымаште чыла комсомольский организаций-шамыч кугу полышым оказыватлышаш улыт.

Яковлев.

ВОЕННО-ФИЗКУЛЬТУРНЫЙ ПАШАМ САЕМДЫМАН

ВКП(б) XVIII-ше с'ездын да ВЛКСМ ЦК VIII пленумын решенийышт военно-физкультурный пашам эше чот саемдымашым требоватлат. ВЛКСМ ЦК VIII пленумын решенийже кажне комсомольский организаций-шамыч дечын чыла советский молодежьым советский патриотизм духеш воспитыватлымашым, шкенан родина дек беззаветно преданный улмым да шкенан родинам керек могай минутышто аралаш ямдылык улмым требоватла.

Осоавиахимовский организаций-шамычым организоватлымаште, нунын пашаштым саемдымаште руководящий комсомольский пашаен-шамыч активно полшен толшашлык улыт. Тыгак военно-физкультурный организаций-шамычын руководительыштлан деловой качестван ең-шамычым подбиратлымаште серьезный полышым пушаш улыт. Нине задача - шамычым ВЛКСМ южо райком-шамыч пеш начарын шуктен толыт. Тидым шуктымашке але мартенат комсомольский активым мобилизоватлен огытыл.

Теве ВЛКСМ Оршанка райком да тудын секретарьже Жарков йолташ тиде пашашке серьезно огыл относитла. Тыге относитлымыже дене район мучко военно-физкультурный пашам пеш начарын шындыме. Тудын начар пашажым икмыняр факт-шамыч дене ончыктена.

Район мучко 30 осоавиахимовский организаций веле шотлалтеш. Тушто 1202 член уло. Нунын кокла гыч 601 комсомолец веле осоавиахим членлан шогат. А район мучко 927 комсомолец уло. Таче кече марте 326 комсомолец осоавиахим членлан огыт шого. Вет тиде шотышто ВЛКСМ Маробкомын III пленумын решенийыште раш ончыктымо, что кажне комсомолец осоавиахим член лийман. Но тиде решенийым ВЛКСМ Оршанка райком огеш шукто.

Тений, 1939 ийыште район мучко йӧршешат ГТО значоклан 11 еңым, ГСО значоклан 57 еңым велэ ямдылыме. Тышечын пале, Оршанка районышто оборонный кружок-шамычын пашашт йӧршеш огеш ышталт. Тиде пашам самотекышко кудалтыме.

Кажне комсомольский организаций пелен военно-физкультурный кружок-шамыч лийман ыле. Тиде ышталтын огыл.

Район мучко РОКК организаций 3 велэ шотлалтеш. Тушто 927 комсомолец гыч 18 комсомолец гына РОКК членлан шогат.

Нине данный-шамыч гыч ик выводым гына ышташ лиеш. Оршанка осоавиахим райсовет председатель, райисполком пеленсе физкультура ден спорт паша уполномоченный-шамыч пашам нимолан йӧрдымын ыштеныт. Тиде кугу пашашке большевистски огыл относитленыт. Тиде шотышто Оршанка райкомол парня дене парнямат тӱкалтен огыл. Тудо нунын деловой качествыштым проверитлен огыл. Кадр подбиратлыме шотышто райкомол пеш лушкыдын относитла.

ВЛКСМ Оршанка райкомын военно-физкультурный отдел вуйлатышылан тиде пашам кызытак решительно саемдымашке комсомольский активым тӱрыс мобилизоватлыман.

Мих. Толстухин.



Йошкар-Ола фельдшерско-акушерский школышто РОКК организаций пашам сай ышта. Снимкыште: (шола гыч, шогат) С. С. Овчинников, К. П. Шубина, Е. К. Мосунова, О. И. Моисеева, В. И. Аганин, Ф. К. Яшметов, (шинчат) А. Г. Демакова, М. А. Андреев, М. Н. Азянов.

Фото М. Чуршуковын.

Химический соревнованийын сай результатше верч

Шушаш противовоздушный химический соревнований оласе населенийын мобилизационный ямдылыкшым проверитлымаш лиеш. Кызыт чыла вере соревнованийлан виян ямдылалтмаш эрталтеш. МАССР Верховный Судын пашаенже-шамыч соревнованийлан эртарыме правило-шамычым коллективно тунемыт. Тиддеч посна ПВХО-н посна норма-шамычшым учебник почеш проработатлат. Посна пашаен, комсомолец-шамыч шке квартирыштышт да тудо участкыште илыше домохозяйка-шамычлан соревнованийын положенийжым умылтарат.

Тиде участкыш чылаже ныл учреждений пурат. Тока участок мучко самозащита группым да звено-шамычым организоватлыме, тугак омса-шамычым петырашлан светонепроницаемый штора-шамычым ямдылыме, 35 противогаз уло.

Оласе химический соревнований марте шотлымо кече-шамыч велэ кодыныт. Садлан чыла учреждений, предприятий, советский да профсоюзный организаций-шамыч тиде соревнованийлан ямдылалтмашке кугу вниманийым ойырышаш улыт.

Ондре Васюк.

Соревнованийлан ямдылалтыт

Марийский Государственный Педагогический Институтышто оласе шушаш химический соревнованийлан ямдылалтмаш студент-шамыч коклаште сайын кая. Шукерте огыл исторический ден литературный факультетыште тунемше-шамыч 5 километрыш противогаз дене походым ыштеныт.

Институтышто самозащита группа, звено-шамыч организоватлыме улыт да нунын начальникыштым ойырымо. Соревнованийым эртарыме правило-шамычым тӱрыс проработатлыме.

В. Яковлев.

Комсомольский организаций кушкеш

Рвезе да ӱдыр-шамычын комсомолыш пураш кугу желанийышт уло. Шернур район, „Кожланур" колхоз пеленсе комсомольский организаций несоюзный молодежь коклаште пашам сайын шындымыж дене пытартыш жапыште 3 членлан кушкын. Тыште комсомольский комитет секретарьлан Медикова Афимия йолташ ышта. Медикова йолташын секретарьлан паша ышташ тӱҥалмыже годым организацийыште 8 комсомолец ыле гын, кызыт 11 еңыш шумеш кушкын.

Нине ең-шамыч кокла гыч ятыр примерный комсомолец-шамычат улыт. Теве Тимофеев йолташ комсомольский комитетын пумо поручениймым эре шуктен толеш.

Тимофеев йолташ колхозник ден колхозница-шамыч коклаште местный Советлашке сайлыме Положений нерген умылтарен шога. Тыгак тудо международный положений нерген умылтара.

Ф. Медиков.

У комсомольский организаций

„Йошкар Шӱдыр" колхозышто (Сотнур район) тений мартен комсомольский организаций уке ыле.

Тений 19-ше сентябрьыште 9 ең дене комсомольский организацийым организоватлышт. Комсомолец-шамыч агитмассовый пашам вияндаш пижыныт.

Кызыт угыч комсомолыш пураш 4 заявлений пурен.

М.

Мо тыгай всеобщий избирательный право?

СССР-н Сталинский Конституцийже тыге устанавливатла: шемер депутат-шамычын чыла Советлашкышт, СССР Верховный Совет гыч тӱҥалын сельский, аульный, поселковый Советлашкышт шумеш сайлымаш тайный голосований дене всеобщий, равный да прямой избирательный права негызеш эртаралтеш.

СССР-н Конституцийыштыже да союзный ден автономный республика-шамычын конституцийыштышт раш ончыктымо, что мемнан элыште шемер депутат-шамычын Советлашкышт сайлымаште участвоватлаш да сайлыме лияш мо раса гыч але национальность гыч улмым, могай верам признатлымыштым, образованийыштым, мыняр жап тиде верыште илымыштым, нунын могай социальный происхождений ден имущественный положенийыштым, ожно мо дене занимайтлымыштым ончыде, 18 ийым шуктышо чыла гражданин-шамыч правам иметлат. Законын установитлыме порядкышто дене ушдымылан признатлыме да избирательный правам лишатлен суд дене осуждатлыме-шамыч гына Советыш сайлаш да сайлыме лийын огыт керт.

Советский избирательный система тӱняште эн демократический улеш.

Буржуазно - демократический манме шуко эллаште конституций-шамыч всеобщий сайлымашым провозглашатлат. Но чынжым гын капиталистический эллаште всеобщий избирательный права уке. Чынжым гын шемер масса сайлымаш деч тӱрлӧ амал дене корандалтеш. Мутлан, ятыр эллаше избирательный практикыште правило существоватла, кудын почеш образованийым иметлыше, але шемер-шамычын тӱлен кертдыме кӱкшӧ избирательный налогым тӱлышӧ гына сайлен кертыт; але избирательный урна дек тиде верыште икмыняр жапым илыше гына пурталтыт, тиде срокшо чӱчкыдынак 2 ий наре лиеш. Тыгеже пашазе-сезонник-шамыч да батрак-шамыч тиде правило почеш избирательный права деч лишитлалтыт, вет пашам кычалмышт ден нунылан илыме верыштым чӱчкыдын вашталтылаш логалеш. Тыге, мутлан, ик американский штатыште Калифорнийыште гына 250 тӱжем ял озанлык пашазе-шамыч избирательный права деч лишитлалтыт. Тиде причинин денак Францийыште чыла избиратель-шамычын количествыже гыч 11 процент наре—ик миллион ең йӱк пумаш деч лишитлалтеш.

Шуко капиталистический эллаште сайлаш правам 21 ийыш шуктышо гына иметлат, моло эллаште—даже 25 ий марте; сайлыме лияш гын, 30—35 але 40 ийым шуктышо гына правам налеш.

Мемнан дене СССР-ыште, Конституций почеш, Советыш сайлаш да сайлыме лияш ӱдрамаш-шамыч правам пӧр'ең ден тӧрак иметлат. СССР-ыште красноармеец, краснофлотец, командир, политработник да моло военнослужащий-шамыч чыла гражданин-шамыч семынак сайлаш да сайлыме лияш правам иметлат.

Капиталистический эллаште паша йӧршеш вес семын. Европын 8 государствыштыже, Америкын 11 государствыштыже, Японийыште, Египетыште ӱдрамаш-шамычын избирательный правашт уке.

Буржуазный элласе шуко конституцийышт избиратель-шамыч гыч военнослужащий-шамычым исключатлат. Тидын дене буржуазий миллион дене самырык гражданин-шамычым сайлымаш деч пеш куштылгын коранда.

Тыгеже буржуазно-демократический манме эллаште сайлымашым всеобщий манаш лиеш мо? Уке, ок лий.

Мемнан дене гына, социалистический демократизм годым, государственный властьын органлашкыже чыла калыкын подлинный сайлымашыже уло. Тидым СССР Верховный Совет да союзный ден автономный республикласе Верховный Советлашке сайлымаш моткоч чаплын ончыктышт. Тунам сайлымаште 98—99 процент избиратель-шамыч—элын чыла взрослый населенийже участвоватленыт.

Властьын высший органлашкыже передовой ең-шамычым, населенийын чыла слойлаже гыч представитель-шамычым: пашазе ден колхозник-шамычым, интеллигент, военный, тунемше-шамычым—взрослый, старик-шамычым да молодежым, ӱдрамаш да пӧр'еңым сайлыме.

54

ИНОСТРАННЫЙ ТЕЛЕГРАММА-ШАМЫЧ

Германский армий верховный командованийын увертарымыже

Берлин. Германский информационный бюро германский армий верховный командованийын тыгай оперативный сводкыжым передавалта:

Вислан изгибыштыже, Вышогруд районышто бойын результатшым окончательно установитлаш кызытат але огеш лий. 20 сентябрьыште кечывал деч варалан польский пленный-шамычын количествышт 170 тӱжем нарыш шуын. Пленный-шамыч шот кушкын шога. Бойышто участвоватлыше кок германский армий гыч иктыже гына кызыт марте 330 орудийым да 40 танкым руалтен налын. Тиде бойышто польский могырышто, улшо данный-шамыч почеш, 9 дивизий, 10 моло дивизийын посна частьше-шамыч да 3 кавалерийский бригада участвоватленыт.

Польшын югыштыжо Санок да Томашов дене пеш виян кредалме деч вара пеш шуко польский часть-шамыч германский войскалан сдатлалтыныт. Тыгак польский южный армий главнокомандующийым пленыш налме. 10 сентябрь гыч тӱҥалын, тиде районышто 60 тӱжем полякым пленыш налме, 108 куштылго да 22 неле орудийым руалтен налме.

Гдыня дене бойышто 350 наре польский офицерым, 12 тӱжем солдатым пленыш налме. 40 наре орудийым руалтен налме.

Кызыт польский войска-шамыч Варшавыште, Модлиныште, Варшава деч юго-востокыштырак Гуры Кальвария дене да Хел полуостровышто эше сопротивлятлен шогат.

Французский печать западный фронтысо положений нерген

Лондон. Рейтер агентство увертара: Французский „Матэн" газетын военный обозревательже германо-бельгийский границыште улшо Аахен районышто немец-шамычын активностьыштлан вниманийым обращатла. Пытартыш икмыняр кече коклаште немец-шамыч, обозреватель воза, тиде районышто ятыр активностьым ончыктеныт. Французшамыч тиде активностьым внимательно эскерат. Вопрос тыште лийын шога: тиде активность тиде верыште наступленийлан ямдылалтме нерген ок ончыкто мо, але тиде ончыкылан с е р ь е з н о ямдылалтмаш улеш, кунам картышке Бельгийын судьбаже шындалтеш?

Рейтер агентство палемда: западный фронтышто лийын кертшаш германский намерений шотышто Лондонышто шуко тӱрлӧ шонкалымаш коштеш. Эн утларакшым тыгай вопрос вниманийым привлекатла: Польшышто тунар чот успешно лийме семынак ала немецшамыч у молниеносный ударым ышташ тӧчат. Германский воздушный вий-шамыч Польшышто шке задачыштым шуктеныт да ынде вес задачым шукташ ямде улыт манын германский командованийын увертарымыже тидын нерген ончыкта, что лишыл жапыште западный фронтыш ятыр шуко самолет-шамыч толшашлык улыт. Очыни, тушко 3 тӱжем деч шагал огыл самолет кусаралтеш. Туге гынат, армийым тудын чыла вооруженийжыге кусарышашлан икмыняр арня кӱлеш.

Германия ден Франция коклаСе военный действий

Париж. Гавас агентство фронтышто военный действий нерген 20 сентябрьлан кастенсе коммюникем Париж гыч радио дене увертара. Коммюникеште тыге ойлалтеш: „Фронтын тӱрлӧ пунктлаштыже противникын артиллерийже действоватлен. Французский ден германский истребительный авиаций коклаште икмыняр сражений лийын. Противникын ик самолетшым меман фронт линийыште волтен шумо".

Рыдз-Смиглын кушто улмыжо нерген

Германский газета-шамыч увертарат, что тудо жапыште, кунам польский войска-шамыч эше сопротивлятлен шогат, польский армийын главнокомандующийже маршал Рыдз-Смиглы Румынийыш куржын.

Польский войска-шамычын Литваш куржмышт

Нью-Йорк. 19 сентябрь кастене польский моторизованный пехотын 10 тӱжем наре солдатше литовский границым вончен манын Юнайтед пресс агентство Каунас гыч увертара.



Великий русский поэт Лермонтовын стихшым кажныжат куанен лудеш. Снимкыште: фельдшерско-акушерский школышто тунемше-шамыч Лермонтовын произведенийжым лудыт.
Фото М. Чуршуковын.

ПВХО значоклан нормым сдатлат

ВЛКСМ ЦК-н VIII пленумын решенийже кажне комсомольский организаций шамыч дечын военно-физкультурный пашам решительно саемдымашым требоватлен. Пленумын решенийже почеш ятыр осоавиахимовский организаций-шамыч шке пашаштым саемденыт.

Теве „Чашкер" колхоз (Кужеҥер район) пеленсе осоавиахимовский организацият пашажым икмыняр саемден. Тушто „ПВХО" кружокым организоватлыме. Кружок вуйлатышылан допризывник - комсомолец Д. В. Мокеевым сайленыт. Тудо занятийым сайын эртара. Кызыт 10 ПВХО значкистым ямдылыме. Вашке адак 5 еҥ нормым сдатлат. Мокеев йолташ комсомольский организацийын поручениймжым тӱрыс шуктен толеш. **И. С. Мокеев.**

Осоавиахим паша саемын

Ӱмаште Коклала неполный средний школа пелен (Шернур район) осоавиахимовский организаций пашам начар ыштыш. Кызыт тиде организаций шке пашажым тунемме ий тӱҥалмын первый кечыже гычак перестроитлен. ГСО, ПВХО кружок-шамыч пашам ышташ тӱҥалыныт. Кызыт адак осоавиахим членыш 25 тунемше пурен. **И. Росляков.**

Физкультурный оборудованийым налме

Тошто-Тор'ял средний школышто военно-физкультурный пашам саемден колташлан тока угыч волейбол, параллельный брусым налме. Ученик-шамыч физкультура дене куанен заниматлат. **Курык Пай.**

ЛУДМО ПӦРТ ПАШАМ САЙ ЫШТА

Местный Советлашке сайлымашлан ямдылалтмаште лудмо пӧрт-шамыч кугу рольым модыт. Нуно колхозник-шамыч коклаште массовый пашам, Положений изучатлымашым организоватлат, красный уголок-шамычын пашаштым саемдат.

Теве Кузнецовский лудмо пӧрт тиде пашам сай шуктен толеш. Лудмо пӧрт вуйлатыше Нагорина йолташ местный Советлаш сайлыме нерген лекше литература-шамычлан посна витринам ыштен. Колхозник-шамыч лудмо пӧртыштӧ куанен коштыт, нуно лудмо пӧртын активный читательже улыт. Лудмо пӧртын 230 читательже шотлалтеш. Колхозлаште агитмассовый пашам ыштыше-шамычлан лудмо пӧрт сай полшен шога. Агитатор-шамыч Шестаков, Элымбаев да молат лудмо пӧрт гыч местный Советлашке сайлыме нерген литературым наледат. Шестаков, Элымбаев йолташмыт Положенийым изучатлымашым сай шынденыт.

П. Яшметов.

Пырдыж газета жапыштыже лектеш

Пырдыж газета колхозышто кугу рольым модеш. Тидым „Кожланур" колхозын (Шернур район) колхозникше-шамыч раш паленыт. Газета лукмаште комсомолец, колхозник-шамыч активный участийым принниматлат. Кызыт пырдыж газета тылзеш кум гана лектын шога. Пырдыж газета редактор-комсомолец Леонтьев йолташ шке пашажым сай шуктен толеш.

М. Ф.

Политинформацийым эртарат

Ронго средний школа пеленсе первичный комсомольский организаций чыла тунемше-шамыч ден пырля арнялан кок гана политинформацийым эртара. Тыште утларакшым шемер депутат-шамычын местный Советлашке сайлымаш да международный положений нерген умылтаралтеш.

С. Казанцев.

* *
*

Тиде кечылаште Куракин средний школышто (Параньга район) урок деч ончыч политинформацийым эртараш тӱҥалыныт. Политинформацийым старший классыште тунемше комсомолец-шамыч эртарат. Нуно тунемше-шамычлан международный положений нерген газета гыч лудын умылтарат. Тунемше-шамыч политинформацийыште активно участвоватлат, шуко вопросым пуэдат.

Ф.

У заемлан оксам тӱрыс тӱлышт

„Чолга-Шӱдыр" колхозын колхозникше-шамыч (У-Тор'ял район) заемлан подписка почеш оксам 100 процентлан тӱлышт. Элембаев Григорий 100 тенгем, Пекмеков 50 тенгем да молат наличный окса дене тӱленыт.

П. Веденькин.

Врид. отв. редактора— Я. И. МАЛИНОВ.

АДРЕС РЕДАКЦИИ: Мар. АССР, г. Йошкар-Ола, Дом Советов, 4 этаж, комната № 70, телефон № 90.
Упол. Главлита Мар. АССР А—844. г. Йошкар-Ола, 1 типография Маргосиздата.